

АНАЛІЗ ДАНИХ ПО СТРОКАХ ПРИЛЬОТУ БІЛОГО ЛЕЛЕКИ (*CICONIA CICONIA*) В УКРАЇНІ У 2018–2023 РР.

© Грищенко В.М.

Київський національний університет імені Тараса Шевченка,

Канівський природний заповідник, Канів

e-mail: aetos2@ukr.net

Grishchenko V.N. <https://orcid.org/0000-0002-0872-3444>

Повна версія статті: <https://doi.org/10.34142/2708-5848.2023.25.2.08>

Білий лелека *Ciconia ciconia* – зручний модельний вид для вивчення закономірностей міграцій птахів. Це широко розповсюджений і всім відомий птах, що дає можливість залучати до спостережень велику кількість аматорів. В Україні у 2018–2023 рр. проводили акції «Приліт білого лелеки», в ході яких зібрана велика кількість даних по термінах весняної міграції. Реєстрували появу перших птахів у пунктах спостережень як пролітних, так і на гніздах. Зібрана інформація проходила попередній аналіз, помилкові та сумнівні фенодати відхиляли. Для порівняльного аналізу використаний масив даних, зібраний у 1994–2017 рр.

Загалом за 6 років отримана інформація про 2315 випадків реєстрації прильоту білого лелеки в усіх регіонах України. Середня дата за цей період для всієї країни – 23.03, медіана – 23.03, крайні дати – 28.02 – 21.04. Період найбільш активного прильоту – з 15.03 до 2.04. На ці дні припадає по 3–5% від загальної кількості випадків реєстрації перших птахів. У дні з 14.03 до 3.04 реєстрували від 2 до 5% випадків прильоту, з 8.03 до 6.04 – від 1 до 5%. Найменше дат появи перших лелек відмічено до 7.03 і з 10.04. На дні в ці періоди припадає менше 0,5% реєстрацій. Найбільш раннім приліт лелек був у 2019 р. (середня дата й медіана для України загалом – 20.03), найпізнішим – у 2022 р. (середня дата й медіана – 29.03). Середні дати прильоту за 6-річний період коливались у досить широких межах, тенденція до зміни за ці роки відсутня. Але порівняння отриманих даних з матеріалами за попередні 6-річні періоди (1994–2017 рр.) показує зміщення термінів весняної міграції на раніші дати. Достовірність цих змін підтверджує ранговий дисперсійний аналіз ($H = 114,3$, $p < 0,001$) і порівняння двох масивів даних за 1994–2017 рр. і 2018–2023 рр. ($p < 0,001$). Найраніше лелеки з'явилися на заході країни і

в Одеській області, найпізніше – на південному сході і сході. Пов’язані ці регіональні відмінності з особливостями ходу пролітних шляхів.

Ключові слова: *Ciconia ciconia*, білий лелека, весняна міграція, терміни прильоту, зміщення термінів, громадянська наука.

UDC 598.244.2:591.543.43

THE ANALYSIS OF DATA ON THE DATES OF THE WHITE STORK *CICONIA CICONIA* ARRIVAL IN UKRAINE IN 2018–2023

Grishchenko V.N.

Data were collected during mass actions involving a large number of volunteers. In total, 2312 first arrival dates from all regions of Ukraine were obtained. The average date for this period for the whole country was March 23 (23.4 ± 0.2), range: February 28 – April 21. The most active arrival was observed from March 15 to April 2 (3-5% of daily registrations). Since the 2010s arrival timing of storks advanced.

Key words: *Ciconia ciconia*, White Stork, spring migration, first arrival dates, changes of timing, citizen science.

<https://doi.org/10.5281/zenodo.10635643>

УДК: 598.244.2:591.521:355.46(1-15:477.41)

ВПЛИВ БОЙОВИХ ДІЙ НА ЗАСЕЛЕНІСТЬ ГНІЗД ЛЕЛЕКИ БІЛОГО *CICONIA CICONIA* В ЗАХІДНІЙ ЧАСТИНІ КИЇВСЬКОЇ ОБЛАСТІ У ГНІЗДОВИЙ СЕЗОН 2022 р.

© Давиденко І.В.

Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України, Київ

e-mail: i_davidenko@ukr.net

Davydenko I.V. <https://orcid.org/0000-0003-2666-4203>

Під час російського військового вторгнення в Україну в лютому-березні 2022 р. північна, західна та східна частини Київської області зазнали значного

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДНУ «Інститут модернізації змісту освіти»
Харківський національний педагогічний університет імені Г.С. Сковороди
Інститут зоології імені І.І. Шмальгаузена НАН України
Харківський національний університет імені В.Н. Каразіна
Львівський національний університет імені Івана Франка
Черкаський національний університет імені Богдана Хмельницького
Дніпровський національний університет імені Олеся Гончара
Азово-Чорноморська орнітологічна станція
Канівський природний заповідник
Дунайський біосферний заповідник НАН України
Державний природничий музей НАН України
Західноукраїнське орнітологічне товариство
Національний науковий центр «Інститут експериментальної і клінічної
ветеринарної медицини»

ОРНІТОЛОГІЧНІ ДОСЛІДЖЕННЯ В УКРАЇНІ: МИНУЛЕ, СУЧАСНІСТЬ І ПЕРСПЕКТИВИ

Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції
(Харків, 20–22 жовтня 2023 р.)

**ORNITHOLOGICAL RESEARCH IN UKRAINE:
PAST, PRESENT AND PROSPECTS**
Materials of the All-Ukrainian Ornithological Conference
(Kharkiv, October 20–22, 2023)

УДК 598.2
О-68

Затверджено редакційно-видавничою радою Харківського
національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди
(протокол № 1, від 17.01.2024)

Рецензенти:

- В. І. Лисенко**, доктор біол. наук, проф., директор Мелітопольського інституту екології та соціальних технологій Відкритого міжнародного університету розвитку людини «Україна».
В. П. Стойловський, доктор біол. наук, проф., завідувач кафедри зоології, гідробіології та загальної екології Одеського національного університету імені І. І. Мечникова.

Редакційна колегія:

- Ю. О. Андрущенко**, д.б.н., доц., зав. лабораторією орнітології півдня України, Азово-Чорноморська орнітологічна станція, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України;
А. А. Бокотей, д.б.н., с.н.с., проф. кафедри зоології ЛНУ імені Івана Франка, провідний науковий співробітник Державного природознавчого музею НАН України; **О. О. Брезгунова**, к.б.н., доц. кафедри зоології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; **М. Н. Гаврилюк**, к.б.н., доц., директор навчально-наукового інституту природничих та аграрних наук, Черкаський національний університет імені Б. Хмельницького; **В. М. Грищенко**, к.б.н., с.н.с. заступник директора з наукової роботи, Канівський природний заповідник; **М. П. Книш**, к.б.н., доц., начальник наукового відділу, Гетьманський НПП; **Л. М. Літвін**, аспірантка ХНПУ імені Г. С. Сковороди (відповідальний секретар); **О. Л. Пономаренко**, к.б.н., доц., доц. кафедри зоології та екології, Дніпровський національний університет імені О. Гончара; **А. Б. Чаплигіна**, д.б.н., проф., зав. кафедри зоології ХНПУ імені Г. С. Сковороди; **Р. М. Черничко**, к.б.н., с.н.с., лабораторія орнітології півдня України, Азово-Чорноморська орнітологічна станція, Інститут зоології імені І. І. Шмальгаузена НАН України; **Є. Д. Яблоновська-Грищенко**, к.б.н., Канівський природний заповідник.

Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи. Матеріали Всеукраїнської орнітологічної конференції. – Х. : ФОП Панов А. М., 2024. 184 с.

ISBN 978-617-8113-74-2

У збірнику розміщені наукові праці з актуальних питань екології, морфології та біології птахів, які обговорювались під час Всеукраїнської орнітологічної конференції «Орнітологічні дослідження в Україні: минуле, сучасність і перспективи».

Для співробітників наукових установ, викладачів і студентів природничих спеціальностей закладів вищої освіти.

УДК 598.2

ISBN 978-617-8113-74-2

© Харківській національний педагогічний
університет імені Г. С. Сковороди, 2024
© Колектив авторів